

Fra Klubbens besøg i Kirkeministeriet

onsdag, den 2. oktober 2019

Deltagerne i besøget blev modtaget i Kirkeministeriets reception i Frederiksholms Kanal 21 af departementschef Chr. Dons Christensen.

Kirkeministeren er også Kulturminister og må således dele sig mellem de to ministerier. Ministerkontoret i Kirkeministeriet er derfor ret beskedent, medens departementschefskontoret, som vi også fik forevist, er af mere almindelig departementschefsstørrelse. På grund af anden mødeaktivitet samledes man i et mødelokale, som man havde lånt af Undervisningsministeriet, der er nabo til Kirkeministeriet.

Chr. Dons Christensen blev ansat som departementschef i Kirkeministeriet for omkring 3 år siden efter at have været ansat i Indenrigsministeriet, Fødevareministeriet og Udenrigsministeriet, hvorfra han har været udsendt bl. a. som ambassadør. Han er søn af en gymnasielærer, der skiftede til teologi og blev biskop i Ribe, og en amtskommunaldirektør. Han har tidligere været medlem af et menighedsråd i København.

Kirkeministeriet er opdelt i 4 kontorer for henholdsvis Folkekirkens økonomi, styrelse, personale og IT. I vore dage er IT et grundlæggende element for al administration og betydningen vil kun blive øget. Dette gælder jo generelt. Men et for Folkekirken særligt forhold er ”Folkekirkens styrelse”. Der er nemlig ikke nogen Synode dvs. et overordnet råd, eller lignende, der kan tegne Folkekirken. Og kun på visse områder kan staten fastsætte rammer for Folkekirkens aktiviteter. I øvrigt kan kongen/dronningen ved kongelige resolutioner fastlægge visse forhold inden for Folkekirken ved at autorisere (godkende) bibeloversættelser, salmebogen, liturgier og ritualer for kirkelige handlinger og gudstjenester m. v. Dette har historisk baggrund.

I Kongeloven af 14. november 1665 artikel I befaler kongen sine efterkommere i tusind led at tjene og dyrke den ene rette og sande gud....på den måde, der er foresat og fremstillet i Den Augsburgiske Confession. Kongen vil holde landets indbyggere

ved samme tro og beskærme dem mod kættere, sværmere og gudsbespottere. Efter artikel VI har alene kongen højeste magt over al Cleresiet. Der var altså ingen tvivl om, hvem der bestemte over kirken. Tilsvarende i et vist omfang endnu gældende bestemmelser fandtes i Danske Lov af 15. april 1683, 2. bogs 23 kapitler om religionen og gejstligheden. Der var tale om en ren statskirke.

Ved enevældens afskaffelse i 1849 indførtes religionsfrihed, og derfor måtte statskirkeprincippet opgives, og kirken blev kaldt en folkekirke. Dette fastslås i nugældende grundlovs § 4, hvorefter den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten. Efter § 66 skal folkekirkens forfatning ordnes ved lov. Efter § 69 skal de fra folkekirken afvigende trossamfunds forhold ordnes ved lov. Dette er sket ved lov nr. 1533 af 19. december 2017 om trossamfund uden for folkekirken. Derimod er folkekirkens forfatning aldrig gennemført. Ved brugen af begrebet forfatning i forbindelse med folkekirken indikeres, at der vil være tale om en mere overordnet, mindre detaljeret og mindre præcis ramme end ved almindelig lovgivning med plads til selvstyre.

Statsoverhovedet har som nævnt stadig en opgave ved autorisation m.v. af bl. a. ritualer. Imidlertid er det ikke statsoverhovedet, der fastlægger indholdet. Indholdet fastlægges ude i menighederne, provstierne og stifterne, eventuelt på grundlag af arbejdet i et udvalg, f.eks. salmebogskommissionen, der har været nedsat af kirkeministeren. Dette, at ingen reelt tegner folkekirken, kan give problemer f. eks. ved indgåelse af aftaler eller overenskomster med bl.a. andre kirkesamfund. Folkekirkens aktiviteter sker i vid udstrækning på baggrund af tradition, sædvaneret og gamle regler. Således anses missive af 13. januar 1568, hvorefter kirkelige ceremonier over hele landet skal afholdes i overensstemmelse med brugen i Vor Frue Kirke i København, stadig at være i kraft.

Folkekirkens styrelse ligner altså ikke almindelige offentlige forvaltninger, men trods løfteparagraffen i grundlovens § 66 er folkekirken en statsinstitution, et forvaltningsvæsen, men med en god del historik. Ved reformationen i 1536 eksproprieredes store dele af den katolske kirkes jordegods, der udlagdes til bl. a. ryttergodsdistrikter. Efterhånden som staten fattedes penge blev ryttergodset dog bortsolgt. Kirkerne var i

vid udstrækning blevet overtaget af private og hørte ofte under et gods. Efterhånden er de dog i stigende grad overgået til selvejende institutioner, og skal nu også have et CVR-nummer som andre virksomheder. Til præstegårdene blev i sin tid knyttet jord, hvis afkast skulle aflønne præsterne. I forbindelse med jordlovene af 1919 overtog staten præstegårdsjorden mod til gengæld at betale en øget del af præstelønningerne.

Folkekirken administrerer en lang række bygninger – kirkerne m. m. –, som er omfattet af statens bestræbelser på at bevare kulturarven. Dette medfører, at menighedsrådene ikke uden videre kan foretage ændringer af disse bygninger. Forslag til ændringer skal godkendes af kulturarvsmyndighederne og Nationalmuseet. Det kan tage lang tid at få grønt lys til at gennemføre selv nødvendige vedligeholdelsesarbejder. Staten er også involveret i opkrævning og fordeling af kirkeskatten. Det ligger i begrebet folkekirke og fremgår af forarbejderne til grundloven, at den overvejende del af befolkningen skal være medlem, hvis kirken fortsat skal opfattes som folkekirke og som sådan understøttes af staten. Medlemstallet er faldende dels som følge af faldende religiøsitet – dåbstallet falder – dels som følge af, at et stigende antal danske statsborgere tilhører andre trossamfund. Nu er 3 ud af 4 danskere medlem af folkekirken.

Forholdene for medlemmerne af disse andre trossamfund er nu blevet reguleret ved trossamfundsloven. jfr. ovf. Loven indeholder i det væsentlige en kodifikation af allerede gældende (sædvane)ret.

Det var en rigtig spændende eftermiddag omkring et emne, der var lidt anderledes end hvad Klubbens medlemmer hidtil havde oplevet også set ud fra et administrativt synspunkt. Vi blev meget klogere på denne del af den nationale kultur.